

Salīdzinot ar citām Baltijas valstīm, Latvijā visvairāk tiek ražots produkts ar pievienoto vērtību – substrāts. Tie ir dažādi maisījumi, paredzēti konkrētu augu audzēšanai. Latvijas kūdras ieguvēju mērķis – salāgot dabas aizsardzību ar biznesa ambīcijām, un šīs nozares uzņēmumi nākotnē iecerējuši saglabāt ieguves platības un pieejamo resursa apjomu pašlaik esošajā apjomā, lai būtu iespējams saglabāt arī vidējo ieguves īpatsvaru. «Pēdējie Latvijas Universitātes pētījumi rāda, ka vidējais kūdras uzkrāšanās ātrums ir divi mm gadā. Desmit gadu griezumā Latvijā vidēji gadā tiek iegūts 0,95 milj. t kūdras, tas nozīmē, ka ik gadu kūdras pieaugums ir 0,65 miljoni tonnas. Kūdras resurss pieaug vairāk, nekā tas tiek iegūts, saprātīgi turpinot apsaimniekot Latvijā pieejamo kūdras resursu, varam vēl gadsimtiem ilgi nodarboties ar kūdras ieguvī. Jāievēro ir līdzsvars starp tautsaimniecību un vides aizsardzību,» uzsver Latvijas kūdras asociācijas valdes locekle Ingrida Krīgere.

Ar stipru mugurkaulu

Latvija ir septītā lielākā valsts pasaulē pēc kūdras atradņu īpatsvara valsts teritorijā un 14. vietā pēc purvu platības (643,6 tūkst. ha). Purvi klāj 10% no Latvijas teritorijas, un Latvijā atrodas 0,4% no pasaules kūdras krājumiem, proti, 1,5 miljardi t. Gadā Latvijas purvos uzkrājas aptuveni 1,6 milj. t kūdras. I. Krīgere akcentē, ka zemes dziļu izmantošanas licenču laukumu platība kūdras ieguvei 2018. gada janvārī bija nedaudz virs 27 tūkst. ha. Kūdras ieguves nozare nodrošina 1800 darba vietas, un sezonā to skaits pieaug līdz 2700, jo tad ir liels roku darba pieprasījums gabalkūdras pārkrāmēšanai žūšanas procesā. 95% no iegūtās kūdras resursa tiek eksportēts uz vairāk nekā 100 valstīm. Visvairāk Latvijas dabas zelta tiek eksportēts uz Vāciju, Itāliju, Nīderlandi, Ķīnu un Beļģiju. «Ļoti strauji aug Āzijas eksporta tirgus, it sevišķi Ķīnas. Tas skaidrojams ar iedzīvotāju skaita pieaugumu un pieprasījumu pēc pārtikas. Kūdra ir visplašāk izmantojamais substrāts dārzena audzēšanai. Latvijā kūdras ieguves apjomi ir atkarīgi no laika apstākļiem, vidēji nozare gadā nodokļos nomaksā 18,5 milj. eiro,» stāsta I. Krīgere.

Potenciāla nozare

SIA *Pindstrup Latvia* ir viens no lielākajiem kūdras ieguvējiem un substrāta ražotājiem Latvijā, kas strādā 2000 ha platībā, kur iegūst gan frēzkūdru, gan gabalkūdras. «Frēzkūdras pagājušajā gadā ieguvām 560 tūkst. kubikmetrus un gabalkūdras – 350 tūkst. kubikmetrus, kas ir par aptuveni 15% vairāk nekā 2017. gadā. Lai gan pagājušajā vasarā sausais un saulainais laiks bija ideāli piemērots kūdras ieguvei, mums darbību traucējošais faktors bija plašais ugunsgrēks, kas izcēlās vienā no mūsu purviem, līdz ar to tajā darbība otrajā sezonas pusē bija ievērojami samazināta un apgrūtināta,» stāsta SIA *Pindstrup Latvia* finanšu direktors Edijs Ločmels. Uzņēmums visu iegūto kūdras pārstrādā un ražo substrātu, turklāt trešdaļu no izejmateriāliem tas vēl iegādājas no citiem kūdras ieguvējiem, pārsvarā no Latvijas un dažiem Igaunijas uzņēmumiem. Kūdra nesafasētā veidā ir vieglis materiāls, un to pārāk lielos attālumos nav saprātīgi pārvadāt, jo sanāk būtībā vest gaisu. «Substrāta ražošana ir augstākā iespējamā pievienotā vērtība, kas tiek veikta Latvijā. Mēs eksportējam gandrīz visu – 99,9%. Mūsu galvenais tirgus ir Ķīna, ASV, Holande, Francija, Spānija, Dānija. Mums nav bijušas problēmas ar pārdošanu. Latvijā tikpat kā nepaliek nekā, lai gan mūsu valstij būtu potenciāls attīstīt dārzena un ziedu audzēšanu. Mums uz vietas ir pieejams augsnes resurss un, lai attīstītu šādu saimniecību, nepieciešama siltumenerģija un gaisma, kā mums nav mazāk kā, piemēram, Vācijā vai Holandē,» spriež E. Ločmels.

Tuvākajos gados uzņēmums nav iecerējis meklēt vēl jaunu eksporta tirgus, jo ar pašreizējo jaudu var apgādāt jau esošos. *Pindstrup Latvia* ražošanas jauda ir 1,6 milj. kubikmetru gadā, un viss saražotais tiek pārdots. «Baložos esošā substrātu ražotne ir lielākā pasaulē, jo nekur citur vienā rūpnīcā netiek saražots vairāk. Protams, pasaulē ir lielāki uzņēmumi nekā *Pindstrup Latvia*, bet tie izvietoti šī ražotnes vairākās vietās. Šajā rūpnīcā ar esošo loģistiku un plānojumu vēl ir iespējams kāpināt ražošanas jaudu par 25%, un tad tiks sasniegti griezti,» atklāj E. Ločmels. Arī SIA *Saukas kūdra* iegūtā un safasētā kūdra, arī kūdras substrāti gandrīz 100% caur dažādiem realizācijas kanāliem tiek eksportēti. Pārsvarā vests tiek uz Eiropas valstīm, tāpat apjomi aug uz Āziju. «Esam pat pārdevuši uz tādām tālām valstīm kā Dienvidāfrikas Republika. Stratēģiskie mērķi ir saglabāt Eiropas valstu tirgu un papildus attīstīt uzņēmuma preces atpazīstamību Āzijas tirgū,» atklāj SIA *Saukas kūdra* valdes loceklis Dainis Aļeksējs. SIA *Saukas kūdra* ir ar 100% Latvijas rezidentu kapitālu; tirgū ir vēl vismaz desmit uzņēmumi ar vietējo kapitālu,

KŪDRA Latvijas zelts eksportā

Latvija saražo 31% no Eiropas profesionālajā dārzkopībā izmantojamās kūdras, un tā ir sava veida dabas zelts, pēc kura pieprasījums tikai pieaug

Latvijā gandrīz nepaliek nekā, lai gan mūsu valstij būtu potenciāls attīstīt dārzena un ziedu audzēšanu. Mums uz vietas ir pieejams augsnes resurss, un, lai attīstītu šādu saimniecību, nepieciešama siltumenerģija un gaisma, kā mums nav mazāk kā, piemēram, Vācijā vai Holandē,

EDIJS LOČMELS,
SIA PINDSTRUP LATVIA
FINANŠU DIREKTORS.

1,6
Tik milj. t kūdras gadā uzkrājas Latvijas purvos.
LATVIJAS KŪDRAS
ASOCIĀCIJA

un D. Aļeksējs uzsver, ka *Saukas kūdras* konkurenti ir uzņēmumi, kuri kūdras nozarē jau bija pirms deviņdesmitajiem gadiem. Lielākā daļa šo uzņēmumu akcijas ir ieguvuši/izpirkuši ārzemju investori (pārsvarā šie investori ir Eiropā atpazīstami nozares uzņēmumi vai personas), tāpēc tiem nāca līdzī daļa jau iestrādātu realizācijas tirgu. «Mūsu uzņēmumam tas bija jādara gandrīz no nulles. Mūsu uzņēmuma radītie gala produkti ir safasēta naturālā kūdra un safasēti kūdras substrāti. Klienti ir gan kūdras substrātu ražotāji, gan gala patērētāji,» viņš skaidro.

Izjūt pretestību

Pindstrup Latvia ik gadus investē divus līdz trīs milj. eiro, lai nomainītu tehnikas vienības, uzlabotu jau esošās. 2016. gadā uzņēmums īstenoja vērienīgāku investīciju projektu piecu milj. eiro apjomā, kad uzbūvēja kokšķiedras rūpnīcu. Projekts tapa ar ES līdzfinansējumu. Tajāstarpā nākotnes investīciju plāniem, E. Ločmels atzīst, ka kūdras ieguvējiem ir nedaudz neskaidra situācija un, domājot par investīcijām, ir jāizvērtē dažādi faktori, viens no tiem ir izejvielu pieejamība. Nav jēgas uzbūvēt vēl vienu rūpnīcu, kas pēc pāris gadiem stāvēs dīk. «Latvija ir viena no purviem bagātākajām valstīm pasaulē, bet, protams, ir jāsalāgo dabas aizsardzība ar ekonomisko ieguvumu. Tajos purvos, kurus izstrādājam pēc jaunajiem normatīviem, ir jāveic rekultivācija, kas nozīmē to, ka atgriežam izstrādāto purvu atpakaļ dabai. Mums pašiem ir piemēri, kur purvā ieguve nenotiek 10–20 gadus un tikai speciālists var pateikt, ka tur reiz notikusi kūdras ieguve. Ja runājam par Latviju, tad iegūstam kūdras 26 tūkst. ha un arī vairāk nevajadzētu. Esam gatavi tās teritorijas, kur esam pabeiguši kūdras ieguvī, atdot atpakaļ dabai, bet, lai cilvēki nezaudētu darba vietas un mēs varētu valstij sniegt ekonomisko pienesumu, būtu nepieciešams strādāt tādā pašā apjomā arī turpmāk. No Latvijas teritorijas 10% aizņem purvi, un tikai 0,4% tiek veikta kūdras ieguve,» stāsta E. Ločmels.

Arī SIA *Saukas kūdra* visas savas pastāvēšanas laikā ir veicis nepārtrauktas investīcijas attīstībā – kūdras ieguves platību iestrādē, infrastruktūras izveidē, ražošanas ceha izveidē, iekārtu iegādēs. D. Aļeksējs neatklāj investīciju apjomu, bet teic, ka uzņēmumam ir mērķis strādāt ilgtermiņā un arvien palielināt pievienoto vērtību tā saražotajam produktam. SIA *Saukas kūdra* apgrozījums 2017. gadā bija 4,6 milj. eiro un 2018. gadā pieauga līdz 5,2 milj. eiro. Viņaprāt, kopumā nozares tendence ir augoša, jo kūdras izmanto dārzkopībā un kūdra ir dabīgs produkts, to var viegli utilizēt un tā nav dabai kaitīga, un tai grūti atrast aizstājēju. «Galvenā problēma ir da-

žādu cilvēku grupu radītā negatīvā attieksme pret nozari kopumā un tajā strādājošiem uzņēmumiem. Nozarei nav liels īpatsvars IKP, bet tā ir darbietilpīga. Tāpēc tiek nodrošinātas ļoti daudzas darbavietas tieši lauku reģionos. Un pārsvarā kūdra tiek iegūta jau degradētās purvu platībās,» akcentē D. Aļeksējs. Kūdras resurss Latvijā ir pietiekams, un tās apjoma ikgadējais faktiskais pieaugums ik gadu divas reizes pārsniedz tā gada ieguves apjomus. D. Aļeksējs uzsver, ka, sabalansējot nozares un sabiedrības intereses, ir iespējams vismaz saglabāt ieguves platības pašreizējā līmenī. Daļa purvu tiek izstrādāti un rekultivēti, bet to vietā tiek iestrādāti vai nu degradēti, vai daļēji degradēti purvi. Savukārt I. Krīgere akcentē, ka nozīmīgākais pašlaik ir siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju jautājums un nozare aktīvi iesaistās to pētīšanā, datu iegūšanā. Daudzi aspekti pašlaik ir pārvērtēti, bet, lai varētu plānot nākotni, nepieciešami zinātniski pamatoti dati. «Pašlaik *LIFE REstore* projekta ietvaros veiktajā pētījumā redzam, ka Latvijas vietējie SEG emisiju faktori ir krietni mazāki nekā IPCC (Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes) vadlīnijās noteiktie un līdz šim izmantotie,» viņa turpina.

Saule kurina konkurenci

SIA *Balvi Flora* valdes loceklis Ivars Zaharāns ir pārliecināts, ka kūdriniekam zelta laiki ir pagājuši. Kūdras ieguves sākums deviņdesmito gadu beigās, viņaprāt, bija ar milzīgu izrāvieni un lielām investīcijām, pārsvarā no ārvalstu kapitāla uzņēmumu puses, kuri nomāja purvus par salīdzinoši ļoti zemu cenu un te strauji attīstījās. Šobrīd situācija tik rožaina nav, jo ir cēlušies nodokļi, transporta izmaksas un purvu nomas maksas. «Protams, tādas vasaras kā pagājušā ir ar saviem plusiem, bet, no otras puses, tas rada nelāgu konkurenci tirgū un ietekmē cenu, jo labā gadā ir vieglāk kūdras savākt, bet grūtāk pārdot. Arī ugunsdrošības nodrošināšana prasa papildu līdzekļus,» skaidro I. Zaharāns.

Arī D. Aļeksējs uzsver, ka 2018. gads visai kūdras nozarei bija labvēlīgs gads. Apjoma pieaugumu ietekmēja arī jaunu platību iestrāde. «Mūsu šā gada mērķis noturēt vismaz iepriekšējā gada līmeni, un varbūt pat palielināt ar gatavo substrātu ražošanas apjoma pieaugumu. Nozarē konkurence pieaug tāpat kā visās tautsaimniecības nozarēs, un pie labiem ražas gadiem, kāds bija 2018. gads, konkurence ir ļoti spēcīga. To veicina gan uzņēmumu investīcijas ieguves tehnoloģijās, gan arī pieaugošie kūdras ieguves apjomi mūsu kaimiņu valstīs Baltkrievijā, Krievijā,» turpina D. Aļeksējs.

Linda Zalāne, speciāli DB